

بهسازی بافت های فرسوده شهری با رویکرد پایداری اجتماعی

(مطالعه موردی : محله تندیرچیلر ارومیه)

نگار محبی

دانش آموخته مقطع کارشناسی مهندسی شهرسازی دانشگاه کردستان.

شماره تماس: 09362157459

پست الکترونیکی: n.mohebbi7@gmail.com

چکیده

تا قبل از جریان انقلاب صنعتی، تغییرات جوامع شهری بسیار بطئی و نامحسوس بوده و به تبع آن، کالبد شهرها نیز با دگرگونی قابل توجهی مواجه نبود. همگام با تغییرات اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و فناوری های جدید، بافت های شهری با تغییر شکل و شالوده مواجه گردیدند. این تحولات در شهرها باعث پیدایش بافت هایی می گردد که از نظر کالبدی، اجتماعی و فرهنگی با هم متفاوت هستند. این بافت ها امروزه دچار فرسودگی و پژمردگی حاصل از این تحولات و فعالیت ها گشته اند که برنامه ریزی در جهت بهسازی و ارتقا آنها از جنبه های مختلف را امری ضروری باید دانست. اهمیت دادن به مبحث پایداری اجتماعی محلات راه حل متفاوت و مناسبی برای کاهش هزینه های عمومی برای ارتقا و بهسازی و پایداری سازی این محلات به شمار می آید. محله « تندیرچیلر » شهر ارومیه که به عنوان محله مورد مطالعه این پژوهش انتخاب شده است نیز در زمره بافت های فرسوده کشور محسوب می گردد. هدف اصلی این تحقیق، بررسی بهسازی و ارتقا بافت های فرسوده با رویکرد پایداری اجتماعی می باشد. روش تحقیق از نوع تحلیلی - توصیفی بوده و ابزار پرسشنامه و مطالعات میدانی جهت جمع آوری اطلاعات بکار گرفته شده. در تجزیه و تحلیل داده ها از ابزار و نرم افزارهای SPSS و GIS و برای دستیابی به نتایج تحلیلی و بررسی داده ها از همبستگی میان داده های آماری استفاده شده است. برای اندازه گیری حجم نمونه فرمول کوکران بکار گرفته شد که مقدار آن برابر با 339 نفر بدست آمد.

هدف پژوهش بررسی میزان اثر گذاری مولفه های پایداری اجتماعی در بافت های فرسوده می باشد و در صورت تحقق این رابطه، مسیری درونزا و پایدار برای پایداری سازی اجتماعی این نوع محلات تایید می شود. نتایج نشان میدهد که رابطه مثبت و معناداری میان فرسودگی بافت و پایداری اجتماعی برقرار است. دو مولفه ی امنیت اجتماعی و توسعه یافتگی در سطح نسبتا مناسبی هستند اما ضعیف

اولین همایش ملی افتخارهای نوین در توانمندسازی و توسعه پایدار معماری، عمران، گردشگری، انرژی و محیط زیست شهری و روستایی

۹ مرداد ۱۳۹۳

بودن سطح دو مولفه دیگر پایداری اجتماعی، انسجام و اجتماعی و حس تعلق اجتماعی، تاثیر بسزایی در فرسودگی بافت محله داشته است.

کلمات کلیدی: بهسازی، بافت فرسوده، پایداری اجتماعی، شاخص های پایداری اجتماعی، محله تندیرچی لر

۱- مقدمه

شهر امروز به عنوان یکی از عظیم ترین دستاوردهای فرهنگ و تمدن و یکی از فراگیرترین پدیده های اجتماعی عصر حاضر است. برحسب این گستردگی، هرکس به فراخور ظن و فن خود بدان می نگرد. نگرستن از وجه عدالت اجتماعی و توسعه آن، شاید یکی از نگرش های نادر و بنیادین محسوب شود. در این میان یکی از پدیده های بحث بر انگیز، بحرانی و تاکنون به فراموشی سپرده شده شهری، پدیده بافت های فرسوده شهری است که در تضاد با بحث عدالت اجتماعی می باشد (عندلیب، ۱۳۸۹: ۲۵). همزمان با افزایش بی وقفه ی جمعیت، شهرنشینی و تمرکز صنایع و سرمایه ها و امکانات شهری نیز رشد کرده و سبب شده که شهرهای بزرگ به کلان شهرهای کنونی تبدیل گردند و مشکلات جبران ناپذیری برای بشر بوجود آورند. یکی از مهمترین پیامدهایی که توسعه بی رویه شهرها بوجود آورده است، علاوه بر کمبود امکانات رفاهی و زیرساخت های نامناسب شهری برای ساکنان و مهاجران، بوجود آمدن بافت های نامنظم و فرسوده شهری می باشد (موسوی و همکاران، ۱۳۹۱). رسیدگی به این بافت ها و احیا و نوسازی آنها می تواند یکی از راههای دستیابی به پایداری شهری باشد. توجه به احیا و نوسازی بافت های فرسوده شهری صرفاً از جنبه ی کالبدی و فیزیکی نبوده، بلکه جنبه های مختلف اجتماعی، اقتصادی و زیست محیطی را نیز در بر می گیرد. تجربه نیز نشان داده که اگر مدیریت بافت های فرسوده شهری تنها از جنبه فیزیکی و کالبدی باشد و به جنبه های اقتصادی و اجتماعی آن توجهی نگردد، مسلماً نتایج ناگواری را به همراه خواهد داشت و به نتیجه ی مطلوب نخواهد رسید. شناسایی مشخصات و ویژگی های این بافت ها و نهایتاً ارائه راه حل و راهکار، بدون در نظر گرفتن ابعاد گوناگون اقتصادی - اجتماعی و فرهنگی آنها کاری بیهوده و در بسیاری موارد دوباره کاری های بی سرانجام خواهد بود (شماعی، ۱۳۸۵: ۲۸). در این میان برنامه ریزی اجتماعی با تاکید بر ابعاد پایداری می تواند نقش بسیار موثری در بهسازی و ارتقاء عملکرد این نوع بافت های شهری داشته باشد.